

<https://doi.org/10.59849/2313-5204.2025.2.116>

ASİLBEK KOLKANATOV (Özbekistan)*

KÜLTÜR MERKEZLERİNİN FAALİYETLERİNİ GELİŞTİRME İHTİYACI

Özet

Bu makalede kültür merkezlerinin günümüzdeki önemini ve gelişimleri için gerekli faktörleri analiz etmektedir. Kültür merkezlerinin tanımı ve işlevi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Kültür merkezlerinin ulusal kültürü koruma ve geliştirme, kültürlerarası diyalogu sağlama ve sosyal bütünleşmede önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Kültür araştırmaları açısından bakıldığında, kültür merkezlerinin geliştirilmesi ihtiyacı her ülke için sürekli geçerli bir sorun olarak kabul edilmektedir. Uzun bir geçmişe sahip kültür merkezleri, faaliyetlerini zamanın gereklerine uyarlama ihtiyacını her zaman hissetmişlerdir. Yeni Özbekistan'daki kültür merkezlerinin faaliyetlerinde uygulanan olumlu reformlara özel önem verilmektedir. Kültür merkezlerinin geliştirilmesinin, halka açık olmalarının sağlanmasının, kültürlerarası bağların güçlendirilmesindeki rollerinin artırılmasının ve çokkültürlü bir yaklaşımın benimsenmesinin önemi de analiz edildi. Yeni Özbekistan'da, şu anda kültür merkezlerinin faaliyetlerini reforme etmek ve geliştirmek için devlet-özel sektör ortaklığı (DXŞ) mekanizmaları temel bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu, kültürel hizmetlerin kalitesini artırmada olumlu sonuçlar vermektedir. Aynı zamanda, makale Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki kültür merkezlerini (kulüplerini) kısmen incelemekte ve mevcut faaliyetlerini analiz etmektedir. Avrupa'daki kültür merkezlerinin mevcut durumu ve gelişim eğilimleri de ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *kültür merkezleri, kulüpler, yaratıcı faaliyet, kültür politikası, çokkültürlülük modeli, kültürel faaliyet.*

Yeni Özbekistan'da toplumun sosyo-politik ve teknik-ekonomik gelişimi, doğrudan manevi yaşamdaki kültürel ve eğitim alanının gelişimine ve geleceğine bağlı olacaktır. Mevcut koşullar altında, Yeni Özbekistan'da yeni bir kültür merkezi modelinin geliştirilmesi ve temel teorik temellerin oluşturulması konusunda gözlemler yapılması acil bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Üçüncü Rönesans döneminde kültürel faaliyetin temel amacı, kültür merkezlerinin faaliyetlerini canlandırmak, yaratıcı faaliyete yeni bir yaklaşım getirmek ve her amatör katılımcı (yaşından bağımsız olarak) için koşullar yaratmaktır. Kültür merkezleri şu anda iki kültür çevresine hizmet etmektedir. Birincisi, bölgelerdeki, şehirlerdeki, ilçelerdeki hizmet (elit) hükümet kurumlarıdır; ikincisi ise halkın kültürel ihtiyaçlarını

* Özbekistan Devlet Sanat ve Kültür Enstitüsü Doktora Öğrencisi. E-mail: qolqanatov9518@gmail.com

karşılamanın popüler kültür merkezleridir. Birincisinde emir esastır, ikincisinde ise halkın inisiyatifi ön plandadır.

Kültür merkezi Özbekistan’da devlet kurumu olarak kurulmuş, nüfusun kültürel ihtiyaçlarını araştırmak, kültürel, eğitimsel ve eğlence hizmetleri sunmak, sanatsal yaratım, uygulamalı sanatlar ve amatörlükle uğraşmak gibi faaliyetler yürüten yasal bir kuruluştur (lex.uz 2021: 2). Kültür merkezleri, halkın kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasını, anlamlı boş zaman etkinliklerini, yaratıcı ve amatör toplulukların gelişimini, çocukların ve gençlerin kulüp ve kurslara katılımını ve edebiyat ve sanat dünyasının önde gelen isimleriyle buluşmalarını sağlar. Ayrıca, yarışmalar ve festivaller düzenlemek, yetenekli gençleri desteklemek, bayram ve kültürel etkinlikler organize etmek ve ücretli hizmetler sunmak gibi görevleri de yerine getirirler. Madaniyet merkezlerinin en büyük görevi, her halkın milli kültürünü korumak, tanıtmak, geliştirmek ve en önemlisi onun yaşanabilirliğini sağlamaktır.

Haydar Aliyev’in belirttiği gibi, “Bir millet, dünya halkları arasında bir dizi özelliğiyle tanınır, dikkate alınır ve öne çıkarılır. Bu özelliklerin en yücresi ve en büyüğü kültürdür. Yüksek kültüre sahip bir millet her zaman ileriye doğru çabalar, her zaman yaşar ve her zaman gelişir” (Əliyev, 2008: 132).

Demek, ulusal kültürün geliştirilmesinin önemi göz önüne alındığında, kültür merkezlerinin faaliyetlerinin geliştirilmesi de gerekli bir süreçtir.

Azerbaycan’da, Özbekistan’da olduğu gibi, kültür merkezlerinin varlığıyla ilgilendik ve işlevlerini tanımaya ve istatistiksel verilerini analiz etmeye çalıştık. Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı’nın Kültür Merkezlerinin Örnek Tüzüğünde kültür merkezlerine şu şekilde açıklama açıklanmaktadır.

Kültür merkezleri – Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı’na bağlı, devlet mülkiyetindeki kültür kurumlarıdır ve diğer kültür kurumlarına, sanat topluluklarına, kuruluşlara, departmanlara ve yaratıcı faaliyetlerde bulunan bireylere, kamu kuruluşlarına ve genel halka, özellikle gençlere, ergenlere ve çocuklara boş zamanlarını etkili ve anlamlı bir şekilde geçirmeleri için hizmet eder; Azerbaycan’ın halk yaratıcılığının ürünü olan somut olmayan kültürel mirasını korumaya ve desteklemeye hizmet eder ve aynı sektöre ait kulüp kurumlarını tek bir yapı altında birleştirir (Nümunəvi Əsasnamə, 2018: 2).

Analiz edersek, Azerbaycan ve Özbekistan’daki kültür merkezlerinin görevleri benzer ve bir anlamda birbirine yakındır. Şimdi, dikkatinizi Özbekistan Cumhuriyeti’nin 2024 yılındaki bölgelere göre gösterge analizine çekersek, toplam gösterge 837’dir. Bölgelere göre en düşük gösterge 60 ile Karakalpakistan Cumhuriyeti’nde kaydedildi. Bölgelere göre yapılan analizde, Andican bölgesinde göstergenin 71, Buhara bölgesinde 50 ve Cizzak bölgesinde 37 olduğu görülmektedir. Kaşkadarya bölgesinde bu gösterge 60 iken, Navoi bölgesinde nispeten düşük bir sonuç olan 33 gözlemlendi. Namangan ve Semerkant bölgelerinde sırasıyla 81 ve 80 gösterge kaydedildi. Surkhandarya bölgesinde gösterge 75, Syrdarya bölgesinde 35 ve Taşkent bölgesinde 72 oldu. Fergana bölgesi 83 göstergeyle bölgeler arasında en yüksek sonuçlardan birini gösterdi.

Horezm bölgesi 66 gösterge, Taşkent şehri ise 34 gösterge kaydetti (Bilgi, 2025: 2).

Bu veriler, 2024 yılında göstergelerin bölgeler arasında aynı olmadığını, bazı bölgelerin nispeten yüksek, diğerlerinin ise düşük olduğunu göstermektedir. Bundan böyle Özbekistan'da kültür merkezlerinin sayısını artırmak ve yönetim sistemini niteliksel olarak modernize etmek için önlemler alınmaktadır. Devlet başkanının bizzat bu konuya dikkat etmesi, bu alanda yeni bir gelişme döneminin başlangıcının bir işaretidir. Cumhurbaşkanı Şh. Mirziyoyev, halkın boş zamanlarını anlamlı bir şekilde geçirmesine yardımcı olmak amacıyla mevcut 837 kültür merkezinin faaliyetlerini güçlendirmek için önlemler alındığını söyledi. Cumhurbaşkanı, son yıllarda ülkemizde 43 yeni kültür merkezinin inşa edildiğini ve 344 kültür merkezinin yenilenerek donatıldığını özellikle vurgulayacaktır. Bugün, bu merkezlerde faaliyet gösteren yaklaşık 4.000 kulüpte 120.000'den fazla genç sanatın sınırlarını öğrenmektedir. Fergana'daki kültür merkezinde tek başına 81 kulüp açılmış olması ve yaklaşık bin çocuğumuzun bu kulüplerden faydalanması dikkat çekicidir. Bu sorunlara yakında son vereceğiz. Yani, bundan böyle bölgelerdeki kültür merkezlerinin durumu doğrudan valilerin sorumluluğunda olacak. Gelecek yıldan itibaren her ilçede bir kültür merkezi açılacak ve bu merkezlerde sahne, kütüphane, sinema salonu ve kulüp odaları bulunacak. Ayrıca, 600'den fazla yerel amatör sanat grubunun maddi ve teknik altyapısını iyileştirmek için bir program başlatacağız ve bunun için 100 milyar som ayıracağız (Mirziyoyev, 2024: 276).

Bu bağlamda, kültür merkezlerinin faaliyetlerinin artırılması ve faaliyetlerine ilişkin bilimsel çalışmaların yürütülmesi olumlu bir etki yaratacaktır. Bu açıdan bakıldığında, ülkemizin dünyada tek bir platformda kültür merkezleri oluşturma sürecinden ayrı kalmasının olumlu bir durum olmadığını düşünüyoruz. Bu uluslararası proje, 1998 yılında Avrupa Konseyi'nin (AK) Kültürden Sorumlu Yönlendirme Komitesi tarafından başlatılmıştır. Proje ve yönetim sistemi AK ve Avrupa Karşılaştırmalı Kültür Çalışmaları Enstitüsü (ERICarts) tarafından gözden geçirilmiştir. 1998 yılında kurulduğundan bu yana, Kompendium'un amacı Avrupa Kültür Sözleşmesi çerçevesinde işbirliği yapan tüm ülkeleri kapsamak ve aynı zamanda Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerini de aktif işbirliğine davet etmektedir. Şu anda 43 ülkeden 50'den fazla bağımsız kültür politikası araştırmacısı bu kompendium'un üzerinde iş birliği yapmaktadır. 2019 yılında kompendium'un ve uzman yazarları yeni bir metodolojik yapı benimsemiştir. Üye devletler burada mevcut kültürel ve sanatsal kurumları özel bir haritaya ekleyebilirler.

Turistler ve araştırmacılar buradan neredeyse tüm kültürel kurumları belirleyebilirler. Bu verilere göre Azerbaycan'da da kulüpler bulunmaktadır. 2021 yılında ülkenin kentsel ve kırsal kesimlerinde toplam 2.244 kulüp kurumu mevcuttu. Toplamda 320.679 kişilik kapasiteye sahip konferans salonları ve derslikler kaydedilmiştir. Bu alandaki reformlar, "Şehir (İlçe) Kültür Merkezlerinin Kurulması Projesi" çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Huseynli, 34: 2020).

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İ. Əliyev'in politikası sadece Azerbaycan'da değil, aynı zamanda BDT ülkelerinin genç araştırmacı-bilim insanlarında da büyük ilgi uyandırmaktadır. O, kültür alanında büyük reformları başlattı. "Elbette, tüm altyapı projeleri ile birlikte, kültürle ilgili etkinlikler, yapılar ve kültür alanındaki çalışmalar da ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü kültür, her şeyin temelidir", – diye vurgulamıştı (Əliyev, 2013: 1).

Ayrıca, "modern çağda insanlık derin bir dönüşüm geçiriyor; mevcut küresel düzen, silahlı çatışmalar, çevre krizleri ve sosyo-ekonomik eşitsizlik gibi çok yönlü zorluklarla sınıyor. Bu koşullar altında kültür, insanları ve toplumları daha yüksek insani değerler etrafında birleştiren ve sosyal bütünleşmeyi teşvik eden vazgeçilmez bir araç olarak ortaya çıkıyor", diyor. Artık kültür merkezleri, küresel düzeydeki kültürel hayatla doğrudan yaratıcı bir iletişim kurma imkânına sahip olacaktır. Bu doğrultuda, günümüzde kültür merkezlerinin faaliyetleri giderek daha özgürleşmektedir. Bugün, kültür merkezleri için uluslararası işbirliği konseptinin geliştirilmesi ve uygulanması gerektiği hissedilmektedir. Komissarova S. A., "Modern Koşullarda Kulüp Tipi Devlet Kurumlarının Kültürel ve Yaratıcı Potansiyeli" konulu doktora tezinde, Rusya'da günlük kültür ve kitlesel eğlence için elverişli olan kulüp kurumlarının, sosyo-kültürel deneyler ve yenilikler için eşsiz birer deney alanı haline geldiğini vurgulamaktadır. Devlet kültür politikasının önemli eğilimlerinden biri, kültür kurumlarını yönetme alanında "kurum" yaklaşımından "institusional" yaklaşımına geçiş yapılmasıdır. Kulüp kurumları söz konusu olduğunda, bu durum, resmi sektör göstergelerine (ziyaretçi sayısı, maddi ve teknik altyapının durumu, ücretli hizmet hacmi vb.) dayalı desteği terk ederek, nüfusun yaşam tarzı ve yaşam kalitesi üzerindeki etkiye göre belirlenir.

Ayrıca, devletin kulüp kurumlarına belediye kuruluşları gibi yönetimde daha fazla önem verme eğilimini de değerlendiriyor ve bunu olumlu ve olumsuz yönler olarak ayırıyor. Olumlu yönü, kulüp sektörünün yönetiminde bürokrasiden uzaklaşma, aşırı komuta yetkisinin azaltılması ve en önemlisi ideolojiden arınma olarak değerlendiriyor. Kulüp kurumlarının olumsuz yönleri, sosyo-kültürel kurumlar olarak yeterince değerlendirilmemektedir. Sonuçta, kulüpler halkın faaliyetlerini şekillendirir ve toplumdaki birçok soruna çözüm bulabilir. Toplumun sorunlarına çözüm üretebilen kurumlar devlet tarafından tam olarak desteklenmelidir. (Komissarova, 2010: 64).

Yeni Özbekistan'da şu anda yüksek yaratıcı potansiyele sahip, çok fonksiyonlu binalara sahip kültür merkezleri bulunmaktadır. Kültür merkezlerinin faaliyetlerini daha da geliştirmek için yapılan bilimsel ve teorik reformlar da yeni bir seviyeye ulaşmıştır. Cumhurbaşkanımız ve Kültür Bakanlığı tarafından bir dizi proje hayata geçirilmektedir. Özbekistan Cumhuriyeti Kültür Bakanı O. Nazarbekov da bakanlığın faaliyetlerini halka açık hale getirmek için elinden gelenin en iyisini yapıyor. Ancak, bazı eksiklikler de mevcut. Buna rağmen, bakanlığın faaliyetleri her geçen gün olumlu yönde değişiyor. Özellikle Kültür Bakanlığımızın kapıları halkımıza her zaman açıktır; resepsiyonumuz, e-posta adresimiz ve sosyal medya sayfalarımız, vatandaşlarımızdan gelen başvuruları günün her saati almaya

hazırdır. Başvuruları düzenli olarak takip edip kontrol edeceğiz. Kültür ve sanat alanlarının daha da geliştirilmesi ve mevcut eksikliklerin giderilmesi konusunda herhangi bir öneri ve yorumunuz varsa, bunları kesinlikle göz ardı etmeyeceğiz (Nazarbekov, 2021: 6).

Kültür merkezleri de verimlilik ve hesap verebilirlik ilkelerine dayalı faaliyetler düzenleyerek, yenilikçi yönetim modelleri, etkili yönetim yöntemleri ve kamu-özel sektör ortaklığı programları uygulayarak hizmetlerinin kalitesini ve etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. Kültür merkezlerinin halka kültürel hizmet sunma biçimleri, kültürel hizmetlerin temel göstergeleri ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi, merkezlerin yönetimiyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılı süreçlerdir. Günümüzde sanat dünyasında retro tarzlara ve bunların yeniden canlanmasına yönelik bir eğilim var. İnsanlar, halk festivallerinde ve bayramlarda, kültür merkezlerinde eski geleneklerimize dayalı tiyatro gösterilerine büyük ilgi gösteriyor. Kültür merkezlerinde halk sanatının ve ulusal kültürün geliştirilmesi için bolca fırsat bulunmaktadır. Kültür merkezleri, sosyal ağlar aracılığıyla insanların kültürel ilgi alanlarını inceleyerek ve sosyodinamiklerini analiz ederek kültürel hizmetlerin düzeyini artırabilirler. Kültür merkezlerinin faaliyetlerini geliştirmeden önce, kültürel alana büyük önem verilmesi gerektiği bilinmektedir. Sadece Özbekistan değil, tüm gelişmiş ülkelerin de kültürel alana özel önem verdiğini belirtmekte fayda var.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı I. Əliyev, “Çünkü bundan böyle kültür alanındaki çalışmaların sistematik bir şekilde yürütülmesini istiyorum. Bu meselelerdeki politikamızı tutarlı ve sürekli bir şekilde sürdürmemiz gerekiyor. Elbette, peşinde olduğumuz hedef, sadece kültürel objeler inşa etmek veya yenilemekle tam olarak ifade edilemez. Bu konulara daha geniş ve daha derin bir bağlamda yaklaşmamız gerekiyor. Genel olarak, kültürümüzün gelecekteki gelişimi, toplumdaki sosyo-manevi ortam ve genç neslin yetiştirilmesi birbirleriyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır”, diyor. (Əliyev, 2019: 1).

Özbekistan’daki kültür merkezleri artık kamu-özel sektör ortaklıkları temelinde gelişmektedir. Kültür merkezleri artık girişimcilik faaliyetlerinde de aktif olarak yer alarak halkımıza daha kaliteli kültürel hizmetler sunmaktadır. Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı’nın 1 Ağustos 2018 tarihli ve 3892 sayılı “Kültür ve sanat alanında kamu-özel sektör ortaklığının geliştirilmesi için koşullar yaratma tedbirleri hakkında” kararı, Bakanlar Kurulu’nun 9 Temmuz 2019 tarihli ve 570 sayılı “Kültür ve sanat alanında kamu-özel sektör ortaklığının uygulanmasını destekleme ve finanse etme tedbirleri hakkında” kararı ve 20 Ocak 2021 tarihli ve 30 sayılı “Kültür ve sanat alanında kamu-özel sektör ortaklığı temelinde sağlanan devlet mülkiyeti nesnelere listesinin onaylanması hakkında” kararı, kültür ve sanat alanında kamu-özel sektör ortaklığının daha da geliştirilmesi ve girişimciler için ek koşullar yaratılması için zemin oluşturmuştur. Bu kanun ve belgelere dayanarak, kültürel ve eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi kısa sürede meyve vermeye başladı.

Avrupa'daki özel ve sivil toplum kuruluşları tarafından işletilen kültür merkezleri üzerine yapılan bir çalışma, sanat/kültür merkezlerinin %83'ünün binalarındaki alanları çeşitli amaçlar ve etkinlikler için kiraya verdiğini göstermektedir. Bu durum, iş modellerinde önemli bir finansal rol oynamaktadır. Merkezlerin %84'ünde bar, kafe, restoran, dükkan veya ticari sanat galerisi bulunmaktadır. Özel kültür merkezleri, sanat ve kültür işlevlerini, eğitim ve toplumu çekme işlevlerini yerine getirir, ayrıca ticari açıdan sürdürülebilir hizmetler de sunar. Kültür merkezlerinin işlevlerini sınıflandırırken, özel kültür merkezlerinin ticari/faaliyet odaklı hizmetler de sunduğunu göz önünde bulundurmak gerekir (Pfeifere, 2022 :29).

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Yatırım Çekme ve Kamu-Özel Sektör Ortaklıklarını Geliştirme Dairesi Başuzmanı Polatov Şohjan'ın belirttiğine göre, "Bakanlık tarafından 2019 - 2024 yılları arasında yerli yatırımcılar tarafından 48 proje kapsamında toplam 230,5 milyar som değerinde kamu-özel sektör ortaklıkları sözleşmeleri imzalanmış ve projeler kapsamında toplam 720 yeni iş yeri yaratılması öngörülmektedir. Planlanan projelerin on altısı bugün başlatıldı ve yirmi dokuzunda inşaat ve yeniden yapılanma çalışmaları devam ediyor. Üç Kamu-Özel Ortaklığı anlaşması iptal edildi. 2024 yılında toplam on beş Kamu-Özel Ortaklığı anlaşmasının imzalanması ve sektöre 86,3 milyar som özel yatırım çekilmesi planlanıyor. Planlanan projelerin on altısı bugün başlatıldı ve yirmi dokuzunda inşaat ve yeniden yapılanma çalışmaları devam ediyor. Üç Kamu-Özel Ortaklığı anlaşması iptal edildi. 2024 yılında toplam on beş Kamu-Özel Ortaklığı anlaşmasının imzalanması ve sektöre 86,3 milyar som özel yatırım çekilmesi planlanıyor. Bu durumun 182 yeni iş imkanı yaratması bekleniyor. 2025 yılına kadar, kamu-özel sektör ortaklıkları temelinde sektörde en az yirmi kültür kurumunun kurulması planlanıyor (gov.uz, 2025: 1).

Avrupa'da kültür merkezleri, çok işlevli ve ticari olarak sürdürülebilir bir model temelinde, kira ve hizmetler yoluyla kendi kendini finanse ederek gelişmiştir. Özbekistan'da kültür merkezleri ağırlıklı olarak kamu-özel sektör ortaklıkları yoluyla kurulmakta olup, özel yatırım çekme süreci gelişme aşamasındadır. Özbekistan'da kültür merkezlerinin sürdürülebilir ve etkili faaliyetlerinin kurulmasında Avrupa deneyimi önemlidir. Bana göre, Azerbaycan'ın kültür merkezleri, her kültürün özgünlüğünü ve ortak gelişim olanaklarını yansıtan çok kültürlü bir sistemde değişime açıktır. Bu kültür merkezleri, gelecekte, ulusal kültürleri koruyup geliştirirken, çok kültürlülüğü teşvik etmede ve ilerici fikirlerini uygulamada önemli bir rol oynayabilir. Azerbaycan'daki kültür merkezleri, uluslararası alanda çokkültürlülüğü güçlendirmeye hizmet edebilir. Hatta bunun örnek alınmaya değer ve bilimsel araştırmalara yol açabilecek bir süreç olduğunu bile söyleyebilirim.

Azerbaycan kültürü apriori çok kültürlüdür, çünkü burada gerçekleşen kültürel süreçler her zaman diyalog temelli olarak şekillenmiştir. Bu durum yüzyıllar boyunca devam etmektedir (Talibzadə, 2017: 200). Çokkültürlülük, kültürler ve uygarlık arasında diyalog için gerekli bir araçtır (Hacıyeva M., Alışova N.).

Azerbaycan kültürü, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerin etkileşimi sonucu oluşmuş, özünde çok kültürlü bir kültürdür. Günümüzde Azerbaycan kültür merkezleri, ulusal kültürleri korumanın yanı sıra, çok kültürlülüğün geliştirilmesinde de önemli bir rol oynayabilir. Küresel ölçekte kültürlerin birlikte gelişmesine katkıda bulunurlar. Sonuç olarak, Avrupa, Özbekistan ve Azerbaycan kültür merkezleri, kendilerine özgü kültürel ve siyasi bağlamlarında, küresel kültürün gelişiminde büyük bir öneme sahiptir. Her ülke, tarihi mirasını ve kültürlerarası deneyimini kullanarak gelecekte kültür merkezlerinin faaliyetlerini etkin bir şekilde geliştirecektir. Bunun nedeni, kültür merkezlerinin faaliyetlerinin geliştirilmesi ihtiyacının her ülke için her zaman acil bir öneme sahip olmasıdır. Uzun bir gelişim geçmişine sahip merkezler her zaman gelişme ihtiyacı hissetmişlerdir. Kültür merkezlerinin faaliyetlerini genişletmek ve modernize etmek, modern koşullardaki değişen talepleri karşılamak için pratik bir zorunluluk haline gelmektedir.

Kültür merkezlerinin genç nesli kültüre çekme, ulusal ve uluslararası iş birliğini geliştirme ve ulusal kültürü tanıtmaya rolleri de paha biçilmezdir. Kültür merkezleri, küresel kültür alışverişine hizmet ederek ve kültürlerarası diyalogu güçlendirerek yaratıcı faaliyetlerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Günümüz küresel çağı, kültür merkezlerinin gelişimini gerektirmektedir.

KAYNAKLAR

1. Əliyev, H. (2008). Mudrik fikirlər: iyun 1993-1998 oktyabr: Birinci kitab. Bakı: Çəşoğlu. 399 s. Prezident Kitabxanası. <https://www.preslib.az/az/elibrary/ebook/EviI6gkJ>.
2. Əliyev, İ. (2013, sentyabr 4). İlham Əliyev Masallıda Mədəniyyət Mərkəzinin əsaslı təmərdən sonra açılışında iştirak etmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Rəsmi internet səhifəsi. President.az. <https://www.president.az>.
3. Əliyev, İ. İlham Əliyev Masallıda Mədəniyyət Mərkəzinin əsaslı təmərdən sonra açılışında iştirak etmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Rəsmi internet səhifəsi. (2013, sentyabr 4). President.az. <https://www.president.az>.
4. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi. (2018). Şəhər (rayon) Mədəniyyət Mərkəzlərinin Nümunəvi Əsasnaməsi. Culture Gov Az. <https://www.culture.gov.az/gyYqp3B8wZhhdzT6YC1e1734294494.pdf>.
5. Bilgi. Özbekistan Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Komitesi. (2025). Makalenin yazarı tarafından Özbekistan Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Komitesi'nin 25 Aralık 2025 tarihli 01/3-01-16-834 sayılı yazısı esas alınarak hazırlanan bilgilere dayanmaktadır.
6. Hacıyeva, M., & Alışova, N. (2016). Multikulturalizm Azərbaycanın həyat tərzidir: metodik tövsiyələr. Bakı: M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.
7. Huseynli, Y. (2020). Country Profile Azerbaijan. Compendium of Cultural Policies and Trends (20th ed.). Association of the Compendium of Cultural Policies and Trends. <https://www.culturalpolicies.net>. ISSN: 2222-7334.

8. Komissarova, S. (2010). Modern koşullarda kulüp tipi devlet kurumlarının kültürel-yaratıcı potansiyeli: doktora tezi... Kültür Bilimleri adayı. Moskova: Devlet Slav Kültürleri Akademisi.
9. lex.uz. (2021). Kültürel faaliyetler ve kültürel kuruluşlar hakkında [Kanun]. Taşkent: ÖZK-668-sayı. <https://lex.uz/uz/docs/-5230682>.
10. Mirziyoyev, Ş. (2024). Günümüz ve Yeni Özbekistan. Taşkent: Özbekistan Yayınevi.
11. Nazarbekov, O. (2021). Yüksek bir hedefe ulaşmanın açık yolu. Halk Sözü, No. 184-185, 8 s. Taşkent: Sharq.
12. Pfeifere, D. (2022). The issues of defining and classifying cultural centres. Economics and Culture.
13. Talıbzadə, A. (2017). Azərbaycan multikulturalizmi / Kamal Abdulla, Etibar Nəcəfov (Elmi redaktorlar.). Bakı: BBMM.
14. <https://gov.uz>. Bakınız: Kültür Bakanlığı'nda kamu-özel sektör ortaklığı alanında ne gibi çalışmalar yapılıyor? Özbekistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı web sitesi: <https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/32286>.

Асылбек Колканатов (Узбекистан)

Необходимость улучшения деятельности культурных центров

Резюме

В данной статье анализируется современное значение культурных центров и факторы, необходимые для их развития. Проводится сравнительное исследование определения и функций культурных центров. Подчеркивается, что культурные центры играют важную роль в сохранении и развитии национальной культуры, содействии межкультурному диалогу и социальной интеграции. С точки зрения культурологии, необходимость развития культурных центров считается постоянной проблемой для каждой страны. Культурные центры, обладающие долгой историей, всегда испытывали потребность адаптировать свою деятельность к требованиям времени. Особое внимание уделяется позитивным реформам, реализованным в деятельности культурных центров в новом Узбекистане. Также анализируется важность развития культурных центров, обеспечения их доступности для публики, повышения их роли в укреплении межкультурных связей и принятия мультикультурного подхода. В новом Узбекистане механизмы государственно-частного партнерства (ГЧП) в настоящее время выделяются как ключевой фактор реформирования и развития деятельности культурных центров. Это дает положительные результаты в повышении качества культурных услуг. Одновременно в статье частично рассматриваются культурные центры (клубы) в Азербайджанской Республике и анализируется их текущая деятельность. Также обсуждаются текущее состояние и тенденции развития культурных центров в Европе.

Ключевые слова: культурные центры, клубы, творческая деятельность, культурная политика, модель мультикультурализма, культурная деятельность.

Asilbek Kolkanatov (Uzbekistan)

The Need to Improve the Performance of Cultural Centers

Abstract

This article analyzes the current significance of cultural centers and the factors necessary for their development. A comparative study of the definition and functions of cultural centers is conducted. It emphasizes that cultural centers play an important role in preserving and developing national culture, promoting intercultural dialogue, and social integration. The need to develop cultural centers is considered a constant challenge for every country from a cultural studies perspective. Cultural centers, with their long history, have always felt the need to adapt their activities to the demands of the times. Particular attention is given to the positive reforms implemented in the activities of cultural centers in the new Uzbekistan. The importance of developing cultural centers, ensuring their accessibility to the public, enhancing their role in strengthening intercultural ties, and adopting a multicultural approach was also analyzed in the article. Public-private partnership (PPP) mechanisms are currently highlighted as a key factor in the reform and development of cultural centers in the new Uzbekistan. This has yielded positive results in improving the quality of cultural services. The article also partially examines cultural centers (clubs) in the Republic of Azerbaijan and analyzes their current activities. The current status and development trends of cultural centers in Europe are also discussed.

Keywords: *cultural centers, clubs, creative activities, cultural policy, multiculturalism model, cultural activity.*
